

Jak má být na strategické úrovni řešena bezpečnost ČR a jaké úkoly bude armáda plnit, tedy k čemu bude určena?

Alexandr Vondra: Základní bezpečnostní kotvou České republiky je od našeho vstupu Severoatlantická aliance. Snaha o zajištění bezpečnosti České republiky vlastními silami či chimérickými evropskými jednotkami je pouhou iluzí. Pouze silná transatlantická vazba, zejména na USA, je garantem naší dlouhodobé bezpečnosti. Tím neříkáme, že dobré vztahy jsou podmínkou postačující. Evropské státy musejí investovat do svých obranných zařízení více peněz, než v současnosti investují. Jenom tak je možné zachovat rovnováhu a oboustrannou (myšleno na obou stranách Atlantiku) výhodnost pro členské státy NATO. Nesouhlasíme však s budováním evropských obranných či jakýchkoliv jiných složek, které by podkopávaly či dublovaly činnost NATO. Je tady fungující obranná aliance, snažme se ji přizpůsobit moderní době místo toho, abychom se snažili vytvářet organizaci novou.

Antonín Sedša: Základem bezpečnosti ČR je plnohodnotné členství v NATO a v EU, včetně podílu naší země na společné obranné a bezpečnostní politice EU. Je to již 11 let, kdy ČR vstoupila do NATO, ale stále méně politiků si uvědomuje, že naše členství jsou i závazky. Zajištění společné obrany dle článku 5 Washingtonské smlouvy stojí a padá s článkem 3 téže smlouvy, která zavazuje členskou zemi rozvíjet své individuální i kolektivní schopnosti. Základem naší bezpečnostní politiky je Bezpečnostní strategie ČR, která je z roku 2003 a z pohledu bezpečnostního vývoje i připravované nové strategické koncepce NATO se již přežila. Proto je nutná širší odborná a politická diskuse nad touto strategií, ze které se odvine nová Vojenská strategie ČR a řada jiných obranných dokumentů. Novelizace bezpečnostní strategie musí reagovat na nové bezpečnostní hrozby, jako je terorismus, ZHN, kyberterorismus, ochrana základní infrastruktury, energetická a potravinová bezpečnost atd. Podle mého názoru by i v budoucnosti měla být bezpečnost ČR zajišťována v rámci plnohodnotného členství v Severoatlantické alianci a v Evropské unii.

Kolik finančních prostředků (procent z HDP, případně i nominálně) má ročně vojsko dostávat z rozpočtu, aby naplnilo deklarované ambice ČR?

Alexandr Vondra: Důležitější než konkrétní procento je dlouhodobá stabilita rozpočtu MO. Nemělo by se do budoucna opakovat razantní snižování výdajů na obranu z roku na rok. Rozvoj armády není možné plánovat v horizontu jednoho roku, tudíž není možné měnit objem prostředků rezortu z roku na rok. Pouze stabilním financováním je možné zajistit středně a dlouhodobý rozvoj rezortu, ať se vydáme jakýmkoli směrem vývoje naší armády.

Antonín Sedša: Doporučení NATO jsou 2% HDP, ale čím rozvinutější země, tím je tato částka nižší. Zároveň je nutno si uvědomit, že v případě provádění reformy ozbrojených sil je nutno v tomto období vynakládat větší finanční prostředky než po jejím dokončení. Základním problémem Armády ČR je nedokončení reformy armády z roku 2002. Neustálé posouvání termínu dosažení konečných operačních schopností za horizont roku 2020 ukazuje na systémové selhání vedení resortu MO. Koncepce výstavby profesionální AČR byla několikrát měněna, naposledy v roce 2008 přijetím Transformace resortu MO a přijetím nové Vojenské strategie ČR. Dnes se ukazuje, že ani nové cíle a úkoly plynoucí z těchto dokumentů se nedaří resortu plnit. Problémem je i odložená implementace Koncepce mobilizace ozbrojených sil, pokud si uvědomíme, že nám v aktivních zálohách schází 53% plánovaných záloh. Je nutno si uvědomit, že pro tento rok počítá MO s výdaji 1,33 % HDP a že podíl výdajů kapitoly 307 klesne na hodnotu 4,12 % celkových výdajů státního rozpočtu. Kardinální otázkou je, zda takto koncipovaný zdrojový rámec umožní udržet počáteční operační schopnosti AČR a pokračovat v reformě AČR. Dle mého názoru by se měl podíl výdajů kapitoly MO pohybovat kolem 5 % z celkových výdajů státního rozpočtu.

Má být model armády rozvíjen jako vševojskový či specializovaný? Pokud specializovaný, jaké druhy zbraní pokládáte pro deklarované ambice ČR jako zbytečné? (Např. nadzvukové stíhací letectvo, vrtulníkové letectvo, tankový prapor, dělostřelecká brigáda atd.)

Alexandr Vondra: Vševojskový charakter naše armáda už několik let nemá a ani mít nemůže. Vlastnictví několika desítek provozuschopných tanků či jiné techniky nemůže být chápáno jako vševojskový charakter

armády. Z tohoto důvodu je logická specializace. Ta však musí přijít po zevrubné revizi základních bezpečnostně-strategických dokumentů ČR. Podnětem k této revizi musí být široká diskuse s odborníky. Zároveň si armáda musí zachovat schopnost teritoriální obrany a pomoci občanům ČR při živelních a jiných situacích jako záchrana poslední instance.

Antonín Sedša: Koncept AČR musí vycházet z nové bezpečnostní a vojenské strategie ČR. Ty by měly určit, zda pokračovat či nepokračovat v cílech stávající reformy AČR. Charakter naší armády se musí odvíjet od bezpečnostních hrozeb. Takže definovat, zda bude vševojskový či smíšený je velmi těžké. Dle mého názoru bude spíše specializovaný, zaměřený na nasaditelné síly. Proto by měly převažovat lehké mechanizované brigády, měly by se zachovat schopnosti vojenského letectva včetně nadzvukového (zapojení v NATINADS), je nutno modernizovat protivzdušnou ochranu ČR a zlepšit radarové pokrytí naší země. Rozhodně je nutno vzájemně spolupracovat se sousedními zeměmi v rámci NATO či EU (battle group EU či NRF). Pokračoval bych v již osvědčených specializacích v boji proti ZHN či vojenském zdravotnictví. Důležité bude nově definovat úlohu a zapojení AČR v rámci IZS. S ohledem na novou bezpečnostní strategii NATO se ukazuje chybné rozhodnutí zrušit záchranné prapory AČR.

Jaké, pokud nějaké, má armáda mít expediční schopnosti (kvantitativně i kvalitativně)? Jaké úkoly a v jakém terénu by měla být schopna plnit?

Alexandr Vondra: Za posledních dvacet let jsme získali zkušenosti v mnoha expedicích a v rozdílných terénech, ať to bylo v Iráku, na Balkáně nebo nyní v Afghánistánu. Měli bychom jasně zhodnotit, jaké jsou naše zkušenosti, jaké nároky tyto operace kladly na naše vojáky, zda jsme na ně byli dostatečně vybaveni a zda jsme nyní schopni na podobné výzvy reagovat lépe, než tomu bylo doposud. V současných mezinárodních vztazích platí, že není možné připravit se na jeden druh ozbrojeného konfliktu. Armády musí být připraveny k boji s nestátními aktéry, a to jak v terénu, tak ve virtuálním prostoru. Proto se určité specializaci sil nevyhneme. Bude to však klást velké odborné nároky na celou Armádu ČR, netýká se to pouze budování speciálních sil či jednotek.

Antonín Sedša: V současnosti platná Vojenská strategie ČR počítá se schopností účastnit se souběžných vojenských operací s brigádním úkolovým uskupením (po dobu 6 měsíců bez rotace) a praporním úkolovým uskupením s rotací. V AČR se počítá s podílem 60% nasaditelných sil. Zdá se mi, že s ohledem na zdrojový rámec resortu MO nebudeme v dlouhodobém horizontu schopni plnit takto postavené závazky naší země vůči NATO. Pro stanovení expedičních schopností je třeba mít jasnou politickou představu možností AČR a je nutno mít českou „Road Map“ naší účasti pro každou zahraniční misi s předem definovanými úkoly a měřitelnými cíli.

Je nutno upustit od současné praxe AČR, kdy v zahraničních operacích působí necertifikované útvary či kontingenty certifikované na poslední chvíli. Takovéto uměle sestavené útvary neodpovídají standardům NATO a ukazují na systémové problémy v naší armádě. Takovéto operační nasazení je výrazně dražší, způsobené obrovskou administrativou, novou přípravou, ale i nákupem nové techniky, výstroje a výzbroje. Problematické je i logistické zabezpečení. Prostě schází koncepčnost a v naší armádě je velmi málo plně certifikovaných kompletních útvarů. Z mého pohledu je 1 000 vojáků zapojených v zahraničních misích na hranici možností AČR, a to z hlediska počtu rotací i kvality výcviku a vybavení. Osobně doporučuji zapojení naší armády v humanitárních operacích, v boji proti ZHN a v rámci výcvikových misí. Je také nutné stanovit koncepci a pravidla pro řízení a kontrolu našich vojenských jednotek v zahraničí a zlepšit připravenost vzájemné spolupráce s nevládními organizacemi a ministerstvem zahraničních věcí v rámci plnění úkolů nevojenského charakteru.

Jaké schopnosti by měla armáda mít při případné pomoci obyvatelstvu (přírodní a průmyslové katastrofy atd.)?

Alexandr Vondra: Myslím, že tuto součást zajišťování bezpečnosti obyvatelstva máme. Armáda v dnešní době představuje důležitý nástroj krizového řízení pro případy uvedených pohrom a součinnost s integrovaným záchranným systémem funguje. To se koneckonců projevilo i při povodních v České republice v letošním roce.

Antonín Sedša: V rámci nové bezpečnostní strategie NATO se klade důraz na větší zapojení armády do teritoriální obrany a ochrany obyvatelstva. Včetně ochrany proti ZHN či při pomoci obyvatelstvu a k likvidaci škod při přírodních a průmyslových katastrofách. Pevně věřím, že likvidací armádních záchranných praporů nedošlo ke snížení schopností AČR plnit tyto úkoly. Otázkou je časová dostupnost ženijních jednotek, které převzaly úkoly záchranných praporů. Nové úkoly pro AČR by měly vycházet z nové bezpečnostní a vojenské strategie.

Kolik vojenských a civilních zaměstnanců by armáda měla mít?

Alexandr Vondra: V současnosti na tři vojáky připadá jeden civilní zaměstnanec, to je neúměrný počet, který v ostatních zemích NATO nemá obdoby. Podobné rozdíly panují mezi vojenskými zaměstnanci. Máme neúměrně velký počet generálů v poměru k počtu rotmistřů a praporčíků, opět těžko srovnatelný s ostatními státy NATO. Musíme dospět k takovému poměru, který zajistí udržitelný rozvoj armády, zejména po demografické stránce.

Antonín Sedša: Základním předpokladem pro budoucí rozsah AČR je rozhodnutí, zda pokračovat či nepokračovat v reformě AČR z roku 2002, popřípadě v její modifikaci. Transformace resortu MO z roku 2008 stanovila cílové počty takto: 26 200 vojáků z povolání, 1 800 čekatelů a 8 800 občanských pracovníků. Na základě sníženého rozpočtového rámce došlo k snížení počtu tabulkových míst resortu o 4425 osob. Jsem přesvědčen, že personální politika MO je špatná a nekoncepční. Dlouhodobým problémem je hodnostní a věková struktura AČR, velikost GŠ AČR. Nelze nadále tolerovat, že naše armáda na 1 generála má 500 vojáků a na 1 plukovníka pouhých 70 vojáků. Máme příliš mnoho vysokých důstojníků a málo poddůstojníků. Problém je i v poměru mezi rotmistry a praporčíky. Teprve nedávno se podařilo doplnit do hodnostní struktury základní hodnosti. Ovšem další snižování počtu příslušníků AČR by znamenalo neplnění si stanovených cílů, daných přijatými strategickými dokumenty a závazky.

Kde v armádě vidíte největší prostor pro úspory a proč?

Alexandr Vondra: Teď nemá smysl ukazovat prstem na jednotlivé položky rozpočtu bez podrobnějších analýz. Ano, existují oblasti, které bude nutno podrobit revizi. V médiích se nyní nejčastěji hovoří o příspěvcích na bydlení, kde existuje doložitelné zneužívání systému. Musíme se rozhodnout, zda navrhovaných úspor dosáhneme plošným škrtáním či zda škrtky odstupňujeme podle určitých kritérií, což nesmí být pouze vojenská hodnota. S udržitelností armády souvisí i schopnost rekrutovat nové profesionály. Zároveň armáda musí být schopna nabídnout svým zaměstnancům o něco více než jen zaměstnanecké příplatky. Z hlediska dalších úspor – existují útvary, u nichž má smysl zamyslet se, zda jejich činnost přímo souvisí s armádou nebo s jiným rezortem, jaká je přidaná hodnota jejich příslušnosti k AČR, apod. Nebudu je nyní jmenovat, neboť chci předejít další mediální lavině, která se kolem armádních škrtů strhla. Jak jsem již uvedl, všemu musí předcházet zevrubná analýza. Závěrem mi dovoluji zopakovat, že cesta k odpovědné hospodářské politice ČR nevede pouze přes úspory v kapitole na obranu a bezpečnost. Bezpečnost země nesmí být v zajetí neuvážených rozpočtových škrtů.

Antonín Sedša: V první řadě je to zvýšení efektivity vynakládaných finančních prostředků na nákupy zbraňových systémů a větší transparentnosti při výběrových řízeních. Tady platí, že velkým problémem resortu MO je nedokonalé plánování a nedodržování střednědobých plánů. Určitě bych podpořil potřebné programy výzkumu a vývoje v rámci firem z AOBP a zapojení českých firem do modernizace naší armády. Je také nutno zvýšit kontrolní funkci výboru pro obranu v PSP ČR, právě s ohledem na plánovací procedury a vojenské akvizice.

V druhé řadě je třeba provést analýzu potřebnosti outsourcingu v resortu MO, dokončit procesní a personální audit a zejména provést jeho aplikaci v AČR. Je nutno přehodnotit současnou reformu AČR ve vztahu k úkolům a cílům nové bezpečnostní strategie a nové strategické koncepce NATO. Rychlé úspory mohou být v omezení dislokací útvarů tak, aby velké posádky byly blízko vojenských výcvikových prostorů, snížení počtu letišť či ve větším zapojení VOP k zajišťování služeb pro českou armádu.